

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 212

NATO'nun Doğu Kanadında Sıcak Temas: Romanya F-16'larının İHA Önlemesi, Bölgesel Güvenlik Riskleri ve Türkiye'ye Yansımaları

Çin ABD'yi Geride Bıraktı

Türkiye'nin ASEAN Diyalog Ortaklığı'na Kabul Edilmesi ve Stratejik Kazanımları

Jeopolitik Zorunluluktan Güvenlik Duvarına: Ankara-Tahran Hattındaki Komplo ve İstikrar Denklemi

Rusya'ya Yönelik AB Yaptırımlarında Stratejik Dönüşüm

Maduro Sonrası Venezuela: ABD'nin Pragmatik Dış Politika Dönüşümü

Transatlantik Ticarete Yeni Dönem: Turnberry Anlaşması Sonrası AB-ABD Ekonomik İlişkilerinde Stratejik Belirsizlik

Trump'ın Suudi Arabistan Hamlesi: Nükleer Anlaşmanın Ötesinde Yeni Bir Orta Doğu Stratejisi

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

NATO'nun Doğu Kanadında Sıcak Temas: Romanya F-16'larının İHA Önlemesi, Bölgesel Güvenlik Riskleri ve Türkiye'ye Yansımaları

Romanya Hava Kuvvetleri'ne ait bir F-16 savaş uçağının 24 Temmuz 2026'da ülke hava sahasına giren tanımlanamayan bir insansız hava aracını (İHA) hava-hava füzesiyle vurarak düşürmesi, Ukrayna savaşının NATO'nun doğu sınırları üzerindeki güvenlik etkilerini bir kez daha gündeme taşımıştır. Bu gelişme, yalnızca teknik bir hava sahası ihlali veya rutin bir önleme faaliyeti olarak değerlendirilemez. Ukrayna'daki savaşın coğrafi sınırlarını aşarak NATO topraklarına taşma eğilimini gösteren bu angajman; İttifak'ın caydırıcılık mimarisi, tırmanma yönetimi ve Türkiye dahil Karadeniz'e kıyıdaş aktörlerin güvenlik dinamikleri açısından kritik mesajlar içermektedir.

Ukrayna ile sınır komşusu olan ve Tuna Nehri üzerindeki Ukrayna limanlarına düzenlenen hava saldırılarının hemen yanı başında yer alan Romanya, uzun süredir yüksek alarm durumundadır. Karadeniz altyapısını ve limanlarını hedef alan operasyonlar sırasında rotasından sapan, keşif yapan veya taciz amacı taşıyan İHA'ların sınır hatlarına yaklaşması,

Bükreş yönetimini angajman kurallarını sertleştirmeye zorlamıştır. F-16'ların canlı mühimmat kullanarak gerçekleştirdiği bu doğrudan imha, NATO'nun "Hava Polisi" ve erken uyarı sistemlerinin aktif çalıştığını kanıtlasa da, krizin İttifak sınırlarında ne denli sıcak bir seviyeye ulaştığını da gözler önüne sermektedir.

Romanya F-16'sının gerçekleştirdiği İHA imhası, Karadeniz'deki savaşın sınır ihlalleri üzerinden NATO topraklarına sirayet etme riskinin ne kadar somut olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Kalıcı bir diplomatik zemin ve güvenlik mimarisi inşa edilmediği sürece, bölgedeki askeri hareketlilik yeni angajmanları davet etmeye ve hem müttefiklerin caydırıcılık Gelişmenin genel stratejik boyutuna bakıldığında; NATO'nun Doğu Kanadı'nda artan askeri görünürlüğü ve Bükreş'in kararlı tepkisi, caydırıcılık mesajı verme amacını taşımaktadır. Ancak Karadeniz üzerindeki her askeri temas, NATO ile Rusya arasında doğrudan bir sıcak çatışma riskini tetikleme potansiyeline sahiptir. İttifak bir yandan üye ülkelerin egemenlik haklarını ve hava sahasını kinetik müdahalelerle korumak isterken, diğer yandan krizi kolektif savunmayı öngören 5. Madde seviyesine tırmandırmayacak hassas bir denge yürütmek durumundadır. Bu durum, önleme operasyonlarının askeri niteliğinin yanı sıra yüksek bir diplomatik risk yönetimi gerektirdiğini göstermektedir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde Karadeniz'de tırmanan askeri tansiyon, Ankara'nın bölgesel

güvenlik ve politika dengelerini doğrudan etkilemektedir. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin titizlikle uygulanması sayesinde Karadeniz'in bir "çatışma gölüne" dönüşmesini engelleyen Türkiye, kıyıdaş bir NATO müttefikleri olan Romanya'nın hava sahasında yaşanan bu tür sıcak temasları yakından takip etmektedir. Hava sahası ihlalleri ve düşürülen İHA döküntüleri, ticari seyrüsefer emniyetini risk altına sokarken, Batı Karadeniz hattındaki deniz ve hava trafiğinin güvenlik maliyetlerini de artırmaktadır. Ayrıca Türkiye, Karadeniz'de tırmanmanın önlenmesi için kurduğu Üçlü Mayın Karşı Tedbirleri Görev Grubu (MCM Black Sea) gibi bölgesel iş birliği mekanizmalarıyla deniz güvenliğini sağlamaya çalışırken; havada yaşanan bu tür sıcak gelişmeler, bölgesel istikrar üzerindeki kırılganlığı tırmandırmaktadır. NATO üyesi müttefiklerin Doğu Kanadı'ndaki askeri angajmanlarını sertleştirmesi, Türkiye'nin dengeleyici, arabulucu ve kapsayıcı Karadeniz stratejisinin ne kadar kritik fakat bir o kadar da zorlu bir sınavdan geçtiğini göstermektedir.

Romanya F-16'sının gerçekleştirdiği İHA imhası, Karadeniz'deki savaşın sınır ihlalleri üzerinden NATO topraklarına sirayet etme riskinin ne kadar somut olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Kalıcı bir diplomatik zemin ve güvenlik mimarisi inşa edilmediği sürece, bölgedeki askeri hareketlilik yeni angajmanları davet etmeye ve hem müttefiklerin caydırıcılık testlerini hem de Türkiye'nin bölgesel denge siyasetini zorlamaya devam edecektir.

Çin ABD'yi Geride Bıraktı

Trump'ın çoklu cephede yıprandığı bir dönemde ABD merkezli Pew Araştırma Merkezi'nin yayımladığı veriler ABD'nin yumuşak güç kaybını artık soyut bir gözlem değil, ölçülebilir bir olgu olarak ortaya koyuyor. Şubat 2026, Mayıs 2026 arasında 36 ülke ve bölgede 42 binden fazla kişiyle yapılan araştırmaya göre, ülkelerin 25'inde Çin'e yönelik olumlu görüşler ABD'den daha yüksek çıkmış durumda. Yalnızca İsrail, Japonya, Hindistan, Güney Kore, Filipinler ve Polonya'da ABD, Çin'in önünde kaldı. Elde edilen bu sonuç, Pew'in yaklaşık yirmi yıldır sürdürdüğü küresel algı takibinde ilk kez Çin'e yönelik olumlu görüşlerin ABD'yi geride bıraktığı anlamına geliyor. Yirmi ülkede ABD'ye yönelik olumlu algı 2023'te %58'den, 2026'da %36'ya gerilerken, Çin'e yönelik olumlu algı aynı ülkelerde %32'den %46'ya yükseldi. Pew araştırmacısı Laura Silver'a göre değişimin temel nedenlerinden biri Trump yönetiminin dış politikasıdır. ABD'nin İran'a yönelik askeri operasyonları, Gazze savaşındaki tutumu, Grönland üzerindeki talepleri ve müttefiklerle yaşanan gerilimler Washington'ın küresel güvenilirliğini zedelemiş ve ABD artık birçok ülkede barış ile istikrara

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

katkı sağlayan bir güç olarak görülmemesine sebep olmuştur. Buna karşılık olarak Çin'in diğer ülkelerin iç işlerine karışmama, dışa açıklık ve kazan kazan işbirliğine dayanan tutarlı bir dış politika izlemiş olması Çin'e yönelik algıların pozitif ivme kazanmasında önemli bir etken olmuştur.

Ticaret cephesindeki yıpranma da ölçülebilir düzeydedir. Kanada'da ABD'ye yönelik olumlu görüş 2023'teki %57'den son ankette %33'e düşerken, Çin'e yönelik olumlu görüş %14'ten %44'e yükselmiştir. Bu değişimde Trump'ın Kanada ürünlerine uyguladığı ek gümrük vergileri ile ülkenin 51. eyalet olabileceği açıklamalarının etkili olduğu değerlendirilebilir. Liderlik güveni de diğerlerinde olduğu gibi aynı eğilimi doğrulamakta. Trump'a duyulan olumlu algı 2023'teki %32'den 2026'da %21'e gerilerken, Şi Cinping'e duyulan olumlu algı %19'dan %31'e yükseldi. Türkiye'de de durum aynı ABD için olumlu görüş %13 iken Çin için olumlu görüş %43 bandındadır.

ABD'den Çin'e yönelik olan gözle görülür bu kayma akıllara Çin'in yükseliş ABD'nin çöküş devrinin başlangıcını getirebilir. Ancak bu kaymanın bir ABD çöküşü olarak okunması için vakit daha çok erken ve böyle bir okuma politika analizleri açısından yanıltıcı olabilir. ABD, 2026 küresel yumuşak güç sıralamasında hâlâ daha birinci sırada ancak Çin ile aralarında yalnızca 1,4 puan fark var. Bu fark mutlak bir üstünlük kaybından çok marjinal bir erimeye işaret ediyor. Yine de kamu diplomasisi açısından kritik olan ve dikkat edilmesi gereken kısım algının çok cepheli aşınma hızı kısmıdır. Burada İran'daki

askeri tıkanma, ticaret savaşlarının müttefikleri bile itmesi ve Trump'ın kişisel itibarındaki düşüş birbirini besleyerek, ABD'nin istikrar sağlayıcı güç imajını nadiren bu kadar hızlı erozyona uğratan bir olay örgüsü yaratıyor. Burada artık asıl mesele, bu kaymanın kalıcı bir yapısal dönüşüm mü yoksa Trump yönetimine özgü konjonktürel bir dalgalanma mı olduğunun önümüzdeki anketlerle izlenmesi gerektiğidir.

Türkiye'nin ASEAN Diyalog Ortaklığı'na Kabul Edilmesi ve Stratejik Kazanımları

Filipinler'in başkenti Manila'da gerçekleştirilen 59. Güneydoğu Asya Uluslar Birliği Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda alınan kararla Türkiye, örgütün Diyalog Ortağı statüsüne resmen kabul edilmiştir. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan ve Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarda, 2017'den bu yana yürütülen Sektörel Diyalog Ortaklığı sürecinin bu kararla yeni bir aşamaya taşındığı ifade edilmiştir. Yaklaşık 700 milyonluk nüfusu, 4 trilyon doları aşan ekonomik büyüklüğü ve Türkiye ile 16 milyar dolara ulaşan ticaret hacmi dikkate alındığında, bu karar Ankara açısından

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

önemli bir diplomatik kazanım niteliği taşımaktadır. Böylece Türkiye, ABD, Çin, Rusya, Japonya ve Avrupa Birliği gibi aktörlerin yer aldığı ASEAN'ın sınırlı sayıdaki diyalog ortakları arasına katılmıştır. Bu gelişme, Türkiye'nin 2019 yılında başlattığı Yeniden Asya Girişiminin artık daha güçlü bir kurumsal zemine oturduğunu göstermektedir. Sektörel ortaklıktan diyalog ortaklığına geçilmesi, Türkiye'nin ASEAN bünyesindeki siyasi, ekonomik ve güvenlik odaklı istişare mekanizmalarına daha aktif katılım sağlamasına imkân tanıyacaktır. Bu durum, Ankara'nın Asya-Pasifik bölgesindeki gelişmeleri daha yakından takip etmesini ve bölgesel konularda doğrudan temas kurabilmesini kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda Türkiye'nin son yıllarda benimsediği çok yönlü dış politika anlayışının Asya ayağını güçlendiren önemli bir adım olarak da değerlendirilebilir. Bu yeni dönemin taraflar açısından en somut yansımalarının savunma sanayii, ticaret ve ulaştırma alanlarında görülmesi beklenmektedir. Endonezya, Malezya ve Filipinler gibi ASEAN ülkeleri savunma sanayii alanında tedarik kaynaklarını çeşitlendirmeye çalışırken, Türkiye de bu alandaki teknolojik kapasitesiyle önemli bir ortak olarak öne çıkmaktadır. Ticaret açısından bakıldığında ise ASEAN çatısı altında geliştirilecek daha kurumsal ilişkiler, Türk firmalarının Güneydoğu Asya pazarına erişimini kolaylaştırabilir ve yeni ekonomik iş birliklerinin önünü açabilir. Ayrıca Malakka Boğazı gibi küresel ticaret açısından kritik geçiş noktalarında ASEAN ile kurulacak yakın koordinasyon, Türkiye'nin Orta Koridor vizyonunu destekleyen

unsurlardan biri olabilir. İlerleyensüreçte bu kararın en önemli sonuçlarından biri, Türkiye'nin Asya-Pasifik'te yalnızca ticari bir aktör değil, aynı zamanda bölgesel meselelerde görüşlerine başvurulacak diplomatik bir ortak konumunu güçlendirmesi olabilir. ASEAN üyeleri açısından Ankara; NATO üyesi olmasının yanında farklı bölgelerle dengeli ilişkiler kurabilen, stratejik özerkliğini korumaya çalışan ve gelişen pazarlara yönelik iş birliği kapasitesi sunan bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Manila'da alınan bu karar, Türkiye ile ASEAN arasındaki ilişkilerin daha kurumsal bir zemine taşındığını göstermektedir. Önümüzdeki dönemde bu sürecin, siyasi diyalogun yanı sıra ticaret, savunma sanayii ve bölgesel iş birliği alanlarında da somut sonuçlar üretmesi beklenmektedir. Böylece Ankara'nın Asya-Pasifik'teki diplomatik ve ekonomik hareket alanının uzun vadede daha da genişlemesi mümkün görünmektedir.

**Jeopolitik Zorunluluktan Güvenlik Duvarına:
Ankara-Tahran Hattındaki Komplo ve İstikrar
Denklemini**

21 Temmuz 2026 tarihinde İran Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi'nin yaptığı "Türkiye, İran'ı bölme ve iç karışıklık yaratma komplosunun başarısız olmasını sağladı" açıklaması, Ortadoğu'daki hassas güç dengelerini ve Ankara-Tahran hattındaki örtük güvenlik diplomasisini bir kez daha gündeme taşımaktadır. Dış müdahale söylemlerinin gölgesinde gelen bu açıklama, ilk bakışta iki ülke arasındaki sarsılmaz dayanışmayı işaret etse de arka planda çok daha karmaşık bir jeopolitik denklemi barındırmaktadır. Nitekim iki komşu ülke, sınır güvenliği ve toprak bütünlüğü gibi varoluşsal tehditlerde kenetlenirken; Kafkasya'daki nüfuz mücadelelerinden Suriye'deki saha ayrışmalarına kadar geniş mercekte derin bir rekabeti sürdürmeye devam etmektedir.

Washington'ın Tahran'ı içten sarsmak ve rejimi sıkıştırmak amacıyla Irak, Suriye ve İran sınır hattındaki Kürt grupları jeopolitik bir kaldıraç olarak kullanma arayışı, Ankara tarafından doğrudan bir "bölgesel istikrarsızlık ve sınır güvenliği tehdidi" olarak okunmaktadır. ABD destekli mobilizasyonun Türkiye'nin güney sınırlarında kontrolsüz güç alanı yaratacağını ve terörle mücadele doktrinin zayıflatacağını öngören Ankara gerek istihbari koordinasyonu gerekse sahadaki askeri ve diplomatik ağırlığını vurgulayarak bu stratejinin gerçekleşmesine rest çekmektedir. NATO müttefiki olduğu Washington'ın harita değiştirici hamlelerine direnç göstererek Suriye ve Irak sahasındaki Kürt aktörlerin İran hattında bir probleme dönüştürülmesinin önüne geçen Türkiye, bir yandan Tahran'ın olası bir çöküşle göç dalgasına

sebeup olmasını engellemekte, diğer yandan İran ile olan rekabetine rağmen Washington-Tahran geriliminde kendi güvenlik özerkliğini önceliklendirerek rasyonel denge politikasını devam ettirmektedir. Söz konusu denklemde, bölgesel istikrarın korunması, her iki ülkenin de asimetric tehditlere ve aktörlere karşı ortak güvenlik mimarisi inşa etmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda; ayrılıkçı hareketlerin engellenmesi, terörle mücadele ve sınır ötesi kaçakçılığın önlenmesi amacıyla Ankara-Tahran hattında ortak bir istihbarat ve sınır güvenliği mekanizmasının kurulması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu mekanizma üçüncü tarafların bölgeye dönük manipülasyon risklerini asgariye indirirken, ortak sınır hattını bir gerilim alanı olmaktan çıkarıp bölgesel istikrarı koruyucu nitelik taşımaktadır. Nihayetinde, Türkiye ve İran arasındaki ilişkiler, tarihten bu yana tek bir kalıba sığdırılamayan; aynı anda hem nüfuz mücadelesini hem de dayanışmayı zorunlu kılan neoklasik bir dengeye dayanmaktadır. İki ülke, Zengezur Koridoru üzerinden Kafkasya'daki jeopolitik nüfuz alanlarında, Suriye sahasındaki siyasi çözüm modellerinde ve Irak'taki bölgesel etkinlik yarışında doğrudan karşı karşıya gelmektedir. Ancak bu derin çıkar çatışmaları ve görüş ayrılıklarına rağmen; konu sınır güvenliği, etnik ayrılıkçılık veya devlet yapılarının tehditlerle karşılaşması olduğunda "rekabet içinde iş birliği" mekanizması devreye girmektedir. Dolayısıyla Ankara ve Tahran, sahadaki polemikleri sürdürürken, bölgesel

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

statükonun tamamen çökmesini veya haritaların yeniden çizilmesini engelleyecek stratejik uzlaşmaları üretmeyi başaran nadir komşuluk modellerinden birini sergilemektedir.

Sonuç olarak Arakçı'nın yaptığı açıklamalar, iki aktör arasındaki ilişkilerin ideolojik müttefiklikten ziyade, rasyonaliteye dayalı bir "jeopolitik zorunluluk" üzerine inşa edildiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye; Washington'ın Kürt aktörler üzerinden yürüttüğü hamlelerine set çekerek, bir yandan kendi sınır emniyetini garanti altına almakta, diğer yandan komşuluk ilişkilerine devlet yapı ve bütünlüğünü destekleyici bir düzlemde yaklaşmaktadır. Bu durum, Ankara'nın kimliği haline gelen denge politikasının önemli bir örneğini de temsil etmektedir.

Rusya'ya Yönelik AB Yaptırımlarında Stratejik Dönüşüm

Haziran ayında Avrupa Komisyonu tarafından önerilen Rusya'ya yönelik 21. Yaptırım paketi, yapılan müzakerelerin ardından 23 Temmuz 2026 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edildi ve yürürlüğe girdi. Söz konusu paket son 4 yılın en kapsamlı yaptırım paketi olarak nitelendiriliyor ve Rusya'ya yönelik yaptırımların

İran'ı geçtiği ifade ediliyor. Pakette enerji, finans ve savunma sanayii, kripto finans, çift kullanımlı ürünler ve deniz taşımacılığına yönelik kısıtlamalar yer alıyor. Bununla birlikte kısıtlamalar Çin, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Hindistan gibi üçüncü ülkelerdeki aracı şirketleri de içeriyor. Bu durum ise paketin kapsam genişliğini ve yaptırım stratejisindeki değişikliği ortaya koyar nitelikte görünmektedir. Bu kısıtlamaların hedefi ise Rusya-Ukrayna savaşında Rusya'nın gücünü kısıtlamak olarak nitelendiriliyor. Bilindiği üzere daha önce Rusya'ya yönelik bazı kısıtlamalar yapıldı. Fakat bu kısıtlamalar genellikle doğrudan Rusya'nın ekonomik kapasitesini azaltmaya yönelik kısıtlamalardı. Rusya ise bu kısıtlamalardan çıkış yolunu üçüncü ülkelerdeki aracı şirketler ve alternatif uluslararası ticaret ağını genişletmekte buldu. Bu paket ise tam bu noktada önem arz etmekte. Çünkü Rusya'nın savaşın başlangıcından bu yana oluşturduğu yeni uluslararası ekonomik-ticari yolları ve yöntemleri hedef almakta. Ancak bu noktada bahsi geçen üçüncü ülkelerin iş birliği de önem arz etmektedir. Çünkü bu ülkeler iş birliğine yaklaşmadığı sürece Rusya'nın alternatif kanallar oluşturma ihtimali devam etmektedir. Özellikle Çin bu durumda kritik bir pozisyonudadır. Çünkü hem Rusya'nın stratejik ortağı niteliğindedir hem de bu pakete tepkisi olumsuz yönde olmuştur. Bu sebeple paketin etkinliğini önemli oranda etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Bu durumda Çin'in etkisinin niteliği de ilerleyen süreçte belirgin hale gelecektir.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Diğer bir yandan ise yaptırım paketinde enerji alanına yönelik kısıtlamalar önemli derecede dikkat çekmektedir. Çünkü yukarıda bahsettiğimiz yaptırımda stratejik değişiklik burada da etkin görünmektedir. Bilindiği üzere Rusya'nın ekonomik gelirlerinde petrol ve doğalgaz gelirleri önemli bir yere sahiptir. Bu paketteki kısıtlamalara baktığımızda ise doğrudan Rusya'nın enerji ihracatını kısıtlamak yerine ticaret yolları ve üçüncü ülkeler üzerinden bir kısıtlama ve tabiri yerindeyse Rusya'nın kapana kısıtılması yoluna gidildiği görülmektedir. Sonuç olarak, AB Rusya-Ukrayna savaşı süresince Rusya'ya direkt olarak yapılan kısıtlamaların yeterince etkili olmadığı ve Rusya'nın farklı yollar geliştirerek etkinliğini devam ettirdiği sonucuna varmış ve yeni kısıtlamaları ise küresel ticareti merkez alan bu sisteme yönelik oluşturmıştır. Yani sadece Rusya'ya değil Rusya'nın uluslararası ticaret ağı hedef alınmıştır.

Maduro Sonrası Venezuela: ABD'nin Pragmatik Dış Politika Dönüşümü

Ocak 2026'da ABD özel kuvvetlerinin gerçekleştirdiği operasyonla Venezuela Devlet Başkanı Nicolás Maduro'nun yakalanarak

görevden uzaklaştırılması, Karakas ile Washingtonarasındaki ilişkilerde tarihi bir kırılma noktası yaratmıştır. Maduro'nun yerine, Maduro döneminde devlet başkan yardımcılığı yapan ve iktidardaki Venezuela Birleşik Sosyalist Partisi (PSUV) ile Chavista hareketinin önde gelen isimlerinden biri olan Delcy Rodríguez liderliğinde kurulan geçici hükümet, ABD tarafından meşru otorite olarak tanınmıştır. Washington'ın, muhalefet yerine eski Chavista kadrolardan bir isimle çalışmayı tercih etmesi, ABD'nin Venezuela politikasında dikkat çekici bir yön değişikliğine işaret etmiştir. Bu siyasi değişimle birlikte iki ülke arasındaki ilişkiler belirgin şekilde iyileşmiş; ABD, Venezuela'nın petrol sektörüne yönelik ağır yaptırımları hafifletirken bu adım yabancı enerji şirketlerinin ülkedeki yatırımlarını hızla artırmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca ülkede meydana gelen iki büyük depremin ardından ABD ordusu insani yardım operasyonları başlatmış ve taraflar arasındaki diplomatik koordinasyon en üst seviyeye taşınmıştır. Koalisyon tarafından geliştirilecek "anti-balistik çözümün", Avrupa'da halihazırda bulunan hava ve füze savunma sistemlerini tamamlayıcı olmak üzere meydana getirileceği de belirtilmiştir. Ayrıca ülkelerin savunma sanayileri, araştırma Washington yönetimi, bu yeni süreçte pragmatik bir strateji izleyerek yalnızca geleneksel muhalefetle değil, Maduro döneminin güçlü figürleriyle de çalışmayı tercih etmiştir. Bu durumun en somut örneği, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın uyuşturucu kaçakçılığı,

yolsuzluk ve insan hakları ihlalleri suçlamalarıyla başına 25 milyon dolar ödül koyduğu İçişleri Bakanı Diosdado Cabello ile kurulan yeni ortaklıktır. Deprem krizinin ardından ABD'li üst düzey diplomat John Barrett ve askeri yetkililer, Cabello ile sahada samimi görüntüler vererek ortak toplantılar gerçekleştirmiştir. Washington, geçmişteki suçlamalara ve Hazine Bakanlığı yaptırımlarına rağmen Venezuela'da iç güvenlik ile istikrarın sağlanmasında Cabello'nun pozisyonunu korumasını desteklemiş ve onu kritik bir aktör olarak kabul etmiştir. Siyasi ve diplomatik alandaki bu dönüşüm, yalnızca Washington'ın Venezuela'ya yönelik dış politika tercihlerini değil, aynı zamanda ABD'nin uluslararası hukuk çerçevesinde benimsediği tanıma politikasını ve bunun yargı süreçlerine yansımalarını da yeniden şekillendirmiştir. Hukuki açıdan bakıldığında, ABD'nin Venezuela'ya ilişkin tanıma politikası, hangi liderin yabancı devlet mahkemelerinde dokunulmazlıktan yararlanabileceğini doğrudan etkilemiştir. Uluslararası teamül hukukuna göre görevde bulunan bir devlet başkanı, yabancı ülke mahkemelerinde kişisel devlet başkanı dokusuSiyasi ve diplomatik alandaki bu dönüşüm, yalnızca Washington'ın Venezuela'ya yönelik dış politika tercihlerini değil, aynı zamanda ABD'nin uluslararası hukuk çerçevesinde benimsediği tanıma politikasını ve bunun yargı süreçlerine yansımalarını da yeniden şekillendirmiştir. Hukuki açıdan bakıldığında, ABD'nin Venezuela'ya ilişkin tanıma politikası, hangi liderin yabancı devlet mahkemelerinde dokunulmazlıktan yararlanabileceğini doğrudan etkilemiştir. Uluslararası teamül hukukuna göre

görevde bulunan bir devlet başkanı, yabancı ülke mahkemelerinde kişisel devlet başkanı dokunulmazlığına (immunity *ratione personae*) sahip olabilir. Trump yönetimi, 5 Mart 2026'dan itibaren DelcyRodríguez'i Venezuela'nın meşru geçici devlet başkanı olarak tanıdığını açıklamış ve bu nedenle Miami'de kendisine karşı açılan hukuk davasında ABD Adalet Bakanlığı aracılığıyla mahkemeden Rodríguez'in bu dokunulmazlıktan yararlandırılmasını talep etmiştir. Mahkeme, Nicolás Maduro ve diğer eski Chavista yetkilileri hakkında 314 milyon dolarlık tazminata hükmederken Rodríguez görevdeki devlet başkanı olarak kabul edildiği için kararın dışında bırakılmıştır. Buna karşılık, New York'ta narko-terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve kara para aklama suçlamalarıyla yargılanan Nicolás Maduro, ABD tarafından artık Venezuela'nın meşru devlet başkanı olarak tanınmadığından aynı dokunulmazlıktan yararlanamamaktadır. Her ne kadar Maduro'nun avukatları devlet başkanı dokunulmazlığı gerekçesiyle davanın düşürülmesini talep etse de ABD hükümeti, Maduro'nun bu statüsünü kaybettiğini savunarak yargılamanın devam etmesi gerektiğini ileri sürmektedir. ABD'nin bölgedeki nihai önceliği, acil bir demokratik seçim sürecinden ziyade, Washington ile uyumlu çalışabilecek istikrarlı bir yönetimin kök salması olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda Trump yönetimi, kamuoyu önünde övmeye devam ettiği muhalefet lideri María Corina Machado'ya verdiği siyasi desteği pratik düzlemde ikinci plana itmiş ve Machado'nun sürgünden Venezuela'ya.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

dönme girişimini kriz yaratabileceği gerekçesiyle engellemiştir. Beyaz Saray, Rodríguez hükümetinin deprem felaketini yönetme becerisini takdir ederek ülkeye 300 milyon dolarlık insani yardım, 900 asker ve 2.000 uzman personel göndermiştir. ABD; istikrarın sağlanması, ekonomik toparlanma ve ardından demokratik geçişi hedefleyen üç aşamalı planı kapsamında mevcut geçici hükümetle stratejik ortaklığını derinleştirmeye devam etmektedir. Kısacası ABD'nin Venezuela stratejisi, kökten bir demokratik devrim yapmaktan ziyade petrol akışını güvenceye alacak ve şu an için Washington ile uyumlu çalışacak "Maduro'suz bir Chavista yönetimi" yaratma stratejisine evrilmiştir.

Transatlantik Ticarete Yeni Dönem: Turnberry Anlaşması Sonrası AB-ABD Ekonomik İlişkilerinde Stratejik Belirsizlik

Avrupa Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ticari gerilimleri kontrol altına almak amacıyla şekillendirilen Turnberry Anlaşması'nın üzerinden yaklaşık bir yıl geçerken, transatlantik ekonomik ortaklık yeni ve çok boyutlu bir belirsizlik dönemine girmiştir. 21 Temmuz 2026 tarihli Euronews değerlendirmesinde de anlaşmanın taraflar arasındaki ticari sürtüşmeleri

azaltmayı hedeflemesine rağmen, uygulama sürecinin yeni ekonomik ve siyasi tartışmaları beraberinde getirdiğine dikkat çekilmektedir. Temmuz 2025'te ABD Başkanı Donald Trump ile Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen arasında İskoçya'nın Turnberry kentinde varılan mutabakat, AB ile ABD arasında kapsamlı bir ticaret savaşının önlenmesi bakımından kritik bir uzlaşma olarak öne çıkmıştır. Ancak geçen bir yıllık süreç, anlaşmanın kalıcı bir istikrar sağlamaktan ziyade, transatlantik ilişkilerde karşılıklı ekonomik bağımlılık ile stratejik rekabet arasındaki gerilimi daha görünür hâle getirdiğini göstermiştir.

Turnberry düzenlemesinin temel yapısı, AB'nin ABD menşeli sanayi ürünlerine yönelik ticari engelleri azaltması; buna karşılık ABD'nin Avrupa menşeli ürünlerin önemli bir bölümüne yüzde 15 oranında tarife uygulamasını sürdürmesi üzerine kurulmuştur. Düzenleme kapsamında ABD'nin deniz ürünleri ve bazı tarım ürünleri bakımından Avrupa pazarına erişiminin genişletilmesi de öngörülmüştür. Bu yapı kısa vadede kapsamlı bir gümrük savaşını frenlese de uzun vadede karşılıklılık ilkesi ve tarafların pazarlık gücü bakımından tartışmaları beraberinde getirmiştir. Avrupa Parlamentosu'ndaki bazı siyasi grupların anlaşmayı dengesiz bulması, Brüksel'in Washington karşısındaki ekonomik müzakere kapasitesine ilişkin eleştirileri güçlendirmiştir. Anlaşmanın 2026 yılı içerisinde AB iç mevzuatına kademeli biçimde yansıtılması ise Brüksel'in ticari ilişkilerde öngörülebilirliği koruma

çabasını göstermektedir. Bununla birlikte, transatlantik ticaretteki belirsizlik yalnızca gümrük tarifelerinden kaynaklanmamaktadır. Otomotiv, çelik, yenilenebilir enerji teknolojileri ve dijital hizmetler gibi stratejik sektörlerdeki rekabet devam ederken, ABD'nin korumacı sanayi politikaları ile AB'nin iklim ve sürdürülebilirlik odaklı düzenlemeleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) gibi uygulamalar, tarifelerin ötesinde yeni düzenleyici ve teknik ticaret engelleri yaratma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle Turnberry Anlaşması, ticari gerilimi belirli ölçüde sınırlandırırsa da tarafların stratejik sektörlerdeki rekabetini ve mevzuat farklılıklarını ortadan kaldırmamıştır.

Bu çerçevede "stratejik belirsizlik", Turnberry sonrası transatlantik ilişkilerin temel niteliğini açıklayan önemli bir kavramdır. Belirsizlik; tarifelerin geleceği ve kapsamı üzerinden ticari, AB ve ABD'nin farklı çevre, dijital ekonomi ve sanayi standartları üzerinden düzenleyici, ekonomik ilişkilerin ulusal güvenlik perspektifiyle yeniden şekillenmesi üzerinden ise stratejik bir nitelik taşımaktadır. ABD'nin kritik tedarik zincirlerini güvence altına alma ve stratejik bağımlılıkları azaltma politikaları ile AB'nin stratejik özerklik arayışı, tarafların ekonomik ortaklığı sürdürürken kendi kırılganlıklarını azaltmaya çalıştıkları yeni bir ilişki modeli ortaya çıkarmaktadır. Bu açıdan Turnberry Anlaşması, nihai bir çözümden ziyade ekonomik rekabetin daha kontrollü biçimde yönetilmesini sağlayan geçici bir denge mekanizması olarak değerlendirilebilir. Anlaşmanın 2029 yılı sonuna kadar geçerli

olması ve AB'ye belirli koşullarda koruma mekanizmaları sunması da Brüksel'in Washington karşısında hareket alanını koruma arayışını yansıtmaktadır. Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği kapsamındaki ekonomik entegrasyonu ve ABD ile NATO ittifakı çerçevesindeki stratejik ilişkileri, Ankara'yı transatlantik ekonomik gelişmelere karşı duyarlı hâle getirmektedir. AB-ABD hattında yeni korumacı önlemlerin ortaya çıkması, Avrupa sanayisinin tedarik zincirleri üzerinden Türk ihracatçıları ve ara malı üreticilerini dolaylı olarak etkileyebilir. Ancak bu etkinin sektörler, ürün gruplarına ve tarifelerin kapsamına göre değişeceği dikkate alınmalıdır. Öte yandan AB'nin Çin'e yönelik stratejik bağımlılıklarını azaltma ve tedarik zincirlerini çeşitlendirme arayışı, Türkiye için önemli fırsatlar yaratmaktadır. Güçlü imalat sanayisi, Avrupa pazarına coğrafi yakınlığı ve lojistik kapasitesi sayesinde Türkiye, Avrupa'nın yakın coğrafyalara yönelen üretim ve tedarik stratejilerinde daha merkezi bir rol üstlenebilir. Bunun gerçekleşmesi ise Yeşil Mutabakat'a uyumun güçlendirilmesine, Gümrük Birliği'nin modernizasyonuna, yüksek katma değerli üretimin artırılmasına ve Orta Koridor'un Avrupa tedarik zincirleriyle daha güçlü biçimde bütünleştirilmesine bağlıdır. Turnberry Anlaşması'nın bir yıllık deneyimi, transatlantik ticaretteki yapısal sorunların yalnızca tarifeler yoluyla çözülemeyeceğini ortaya koymuştur. İlişkilerin geleceğini yapay zekâ, yarı iletkenler, enerji güvenliği, kritik ham

maddeler, dijital düzenlemeler ve yeşil dönüşüm standartları da belirleyecektir. Dolayısıyla Turnberry, kısa vadede ticari gerilimi kontrol altına alan pragmatik bir uzlaşa olsa da AB ile ABD arasındaki stratejik çıkar farklılıklarını ortadan kaldırmamıştır. Önümüzdeki dönemin temel sınavı, ekonomik karşılıklı bağımlılığın korunması ile ulusal güvenlik ve ekonomik korumacılık politikaları arasında sürdürülebilir bir denge kurulması olacaktır. Türkiye açısından ise bu süreç, risklerin yönetilmesinin yanı sıra Gümrük Birliği'nin modernizasyonu, sanayi ve lojistik kapasitenin geliştirilmesi ve Avrupa merkezli yeni tedarik zincirlerinde daha yüksek katma değerli bir konum elde edilmesi bakımından stratejik bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Trump'ın Suudi Arabistan Hamlesi: Nükleer Anlaşmanın Ötesinde Yeni Bir Orta Doğu Stratejisi
ABD ile Suudi Arabistan arasında 22 Temmuz'da sivil nükleer enerji alanında kapsamlı bir iş birliği anlaşması imzalandı. Anlaşma, Suudi Arabistan'ın Amerikan teknolojisiyle nükleer enerji programı geliştirmesini öngörürken, ABD Başkanı Donald Trump kısa süre sonra bu sürecin Suudi Arabistan'ın İsrail ile diplomatik normalleşme

adımlarına bağlı olacağını açıkladı. Böylece enerji alanında başlayan iş birliği, kısa sürede Orta Doğu'nun güvenlik dengeleri, bölgesel diplomasi ve büyük güç rekabetiyle ilişkilendirilen daha geniş bir stratejik gündemin parçası hâline geldi. İlk bakışta enerji arzını çeşitlendirmeye yönelik teknik bir iş birliği gibi görünen bu anlaşma, gerçekte Washington'ın Orta Doğu'daki nüfuzunu yeniden yapılandırma çabasının önemli bir yansımasıdır. Son yıllarda Çin'in Körfez ülkeleriyle ekonomik ve teknolojik ilişkilerini derinleştirmesi, Rusya'nın ise bölgesel diplomatik girişimlerini artırması, ABD'nin geleneksel ortaklarıyla ilişkilerini farklı araçlarla güçlendirme ihtiyacını ortaya çıkardı. Bu bağlamda nükleer enerji, yalnızca elektrik üretimine yönelik bir yatırım değil, uzun vadeli stratejik bağımlılık yaratan bir dış politika enstrümanına dönüşmüş durumda.

Nükleer enerji projeleri, onlarca yıla yayılan teknoloji transferi, yakıt tedariki, bakım süreçleri ve teknik iş birliği gerektirdiği için ülkeler arasında kalıcı stratejik bağlar oluşturur. Washington açısından Suudi Arabistan'ın Amerikan teknolojisini tercih etmesi, yalnızca milyarlarca dolarlık ekonomik bir kazanç anlamına gelmiyor; aynı zamanda Riyad'ın güvenlik ve teknoloji alanında ABD ekseninde kalmasını sağlayacak jeopolitik bir yatırım niteliği taşıyor. Bu nedenle anlaşma, enerji politikasından çok büyük güç rekabetinin yeni araçlarından biri olarak okunmalıdır.

Trump'ın anlaşmayı İsrail ile

normalleşme şartına bağlaması ise dikkat çekici bir diplomatik hamle olarak öne çıkıyor. Bu yaklaşım, ABD'nin farklı politika alanlarını tek bir pazarlık Nükleer enerji projeleri, onlarca yıla yayılan teknoloji transferi, yakıt tedariki, bakım süreçleri ve teknik iş birliği gerektirdiği için ülkeler arasında kalıcı stratejik bağlar oluşturur. Washington açısından Suudi Arabistan'ın Amerikan teknolojisini tercih etmesi, yalnızca milyarlarca dolarlık ekonomik bir kazanç anlamına gelmiyor; aynı zamanda Riyad'ın güvenlik ve teknoloji alanında ABD ekseninde kalmasını sağlayacak jeopolitik bir yatırım niteliği taşıyor. Bu nedenle anlaşma, enerji politikasından çok büyük güç rekabetinin yeni araçlarından biri olarak okunmalıdır.

Trump'ın anlaşmayı İsrail ile normalleşme şartına bağlaması ise dikkat çekici bir diplomatik hamle olarak öne çıkıyor. Bu yaklaşım, ABD'nin farklı politika alanlarını tek bir pazarlık zemini üzerinde birleştirme stratejisini yansıtıyor. Washington, nükleer iş birliğini yalnızca enerji alanında değil, bölgesel diplomatik mimariyi yeniden şekillendirecek bir teşvik mekanizması olarak kullanmayı hedefliyor. Ancak bu stratejinin önünde önemli engeller bulunuyor. Suudi Arabistan yönetimi, özellikle Gazze'de devam eden insani kriz sonrasında Filistin meselesinde somut ilerleme sağlanmadan İsrail ile normalleşmeye sıcak bakmayacağını birçok kez dile getirdi. Bu durum, anlaşmanın siyasi boyutunu teknik boyutundan daha kırılgan hâle getiriyor.

Anlaşmanın bir diğer önemli boyutu ise nükleer silahların yayılmasının önlenmesi rejimi

açısından doğurduğu tartışmalar. Orta Doğu, güven eksikliğinin en yüksek olduğu bölgelerden biri olmayı sürdürürken, sivil amaçlarla geliştirilen nükleer kapasitenin dahi güvenlik algılarını değiştirme potansiyeli bulunuyor. İran'ın nükleer programı etrafında şekillenen rekabet göz önüne alındığında, Suudi Arabistan'ın teknoloji kapasitesini artırması bölgedeki diğer aktörlerin stratejik hesaplarını yeniden şekillendirebilir. Bu durum kısa vadede doğrudan bir silahlanma yarışını başlatmasa da güvenlik ikilemini derinleştirme ve bölgesel rekabeti hızlandırma riski taşıyor.

Daha geniş perspektiften bakıldığında ise bu gelişme, uluslararası siyasette teknolojinin giderek jeopolitik nüfuzun temel araçlarından biri hâline geldiğini gösteriyor. Günümüzde yarı iletkenler, yapay zekâ, kritik mineraller ve nükleer enerji gibi stratejik teknolojiler yalnızca ekonomik kalkınmanın değil, devletlerin dış politika kapasitesinin de belirleyicileri arasında yer alıyor. ABD'nin Suudi Arabistan ile kurduğu bu ortaklık da teknoloji diplomasisinin klasik güvenlik anlayışının önüne geçtiğini ortaya koyuyor.

Bu nedenle söz konusu anlaşmayı yalnızca enerji sektörüne yönelik bir yatırım olarak değerlendirmek eksik kalacaktır. Asıl mesele, Washington'ın Körfez'deki liderliğini koruma, Çin'in artan etkisini dengeleme ve bölgesel diplomatik düzeni kendi stratejik öncelikleri doğrultusunda yeniden şekillendirme arayışındır. Anlaşmanın başarısı ise yalnızca inşa edilecek nükleer tesislere değil; Filistin meselesinin seyrine, İran'ın vereceği karşılığa ve

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

tarafların güvenlik kaygılarını yönetebilme kapasitesine bağlı olacaktır. Dolayısıyla ABD-Suudi Arabistan nükleer iş birliği, enerji politikasından çok değişen uluslararası düzende teknolojinin jeopolitik güç üretme kapasitesini gösteren önemli bir örnek olarak öne çıkmaktadır.